

Υπερτροφικός δημόσιος τομέας, εξουθενωμένη ιδιωτική οικονομία!

5 Μαΐου 2016

Επισκόπηση

- Το ελληνικό κράτος πληρώνει υψηλότερους μικτούς μισθούς από τον ιδιωτικό τομέα, ακριβώς όπως γίνεται και στην μέση ευρωπαϊκή χώρα, με τη διαφορά ότι στην Ελλάδα είναι 20 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο απ' ό,τι στην ΕΕ-28. Επίσης, η Ελλάδα απασχολεί στο «στενό» δημόσιο τομέα διπλάσιους μισθωτούς εργαζόμενους (16%), ως ποσοστό του συνόλου της μισθωτής απασχόλησης απ' ό,τι η ΕΕ-28 (8%). Αποτελεί συνεπώς, δυσάρεστη έκπληξη για τον ιδιωτικό τομέα να καλείται, μέσω της υπερφορολόγησης, να «καλύψει» τα έξοδα ενός υπερτροφικού και καλύτερα αμειβόμενου προσωπικού που υπηρετεί στο δημόσιο. Στην Ελλάδα, οι αμοιβές του προσωπικού της γενικής κυβέρνησης ανέρχονται στο 12,2% του ΑΕΠ ενώ στην ΕΕ-28 στο 10,2%, για συγκριτικά, πολύ χαμηλότερης ποιότητας προσφερόμενες υπηρεσίες. Η κατάσταση αυτή δεν είναι διατηρήσιμη στο μέλλον και χρήζει άμεσης προσαρμογής. Το κράτος οφείλει να λειτουργεί με υψηλότερη παραγωγικότητα και να μειώσει την δαπάνη για μισθούς. Εν γένει, το κράτος στην Ελλάδα λειτουργεί σήμερα πέραν των δυνατοτήτων της ιδιωτικής οικονομίας, γεγονός που απομυζά πόρους αλλά και επενδύσεις και θέσεις εργασίας από τον ιδιωτικό τομέα και καταδικάζει την ελληνική οικονομία σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και υψηλή ανεργία.
- Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι προβλέψεις για την πορεία της οικονομίας εξαρτώνται από την τήρηση των συμφωνηθέντων που θα οδηγήσουν σε ενίσχυση της εμπιστοσύνης, επέκταση της επενδυτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας και των εξαγωγών. Πάντως, οι καλύτερες των αναμενομένων επιδόσεις της οικονομίας οφείλονται κυρίως στην κατανάλωση, που εξακολουθεί να στηρίζεται από την αρνητική αποταμίευση των νοικοκυριών. Την ίδια ώρα η εμπιστοσύνη των καταναλωτών, μαζί με τις προσδοκίες απασχόλησης τους, χειροτερεύουν την ώρα που η επιχειρηματική εμπιστοσύνη συνεχίζει να δείχνει σημάδια διστακτικής σταθεροποίησης. Ειδικά στο λιανικό εμπόριο, η υποχώρηση του κύκλου εργασιών έρχεται σε αντίθεση με τη σημαντική βελτίωση της εμπιστοσύνης. Καθώς τα εισοδήματα και η αποταμίευση παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, η μείωση των καταθέσεων συνεχίζεται. Παρόλ'αυτά η χρηματοδότηση προς τις επιχειρήσεις ανέκαμψε το Μάρτιο, τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνονται, ως αποτέλεσμα των μέτρων που ελήφθησαν πέρυσι το καλοκαίρι και οι δαπάνες, όπως μισθοί και συντάξεις, της κεντρικής κυβέρνησης συγκρατούνται.
- Η διάθεση περιουσιακών στοιχείων σε αξιοπρεπείς τιμές και μέσω διαδικασιών χωρίς υπερβολικό κόστος θα μπορούσε να δώσει την δυνατότητα σε ιδιώτες και επιχειρήσεις να συγκεντρώσουν πόρους για να καλύψουν υποχρεώσεις τους έναντι της αγοράς και του κράτους, έτσι ώστε «να γυρίσουν σελίδα». Η διευκόλυνση της μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού όπως είναι τα ακίνητα μπορεί να βοηθήσει σε αυτή την κατεύθυνση. Η μείωση των περιττών επιβαρύνσεων, η απομάκρυνση διαδικαστικών και φορολογικών υπερβολών και ασαφειών καθώς και η δέσμευση για διατήρηση ευνοϊκών ρυθμίσεων που έχουν μεν θεσπιστεί, αλλά κινδυνεύουν να εκπνεύσουν, είναι συνεπώς προϋπόθεση για τη στήριξη της ανάκαμψης της οικονομίας.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

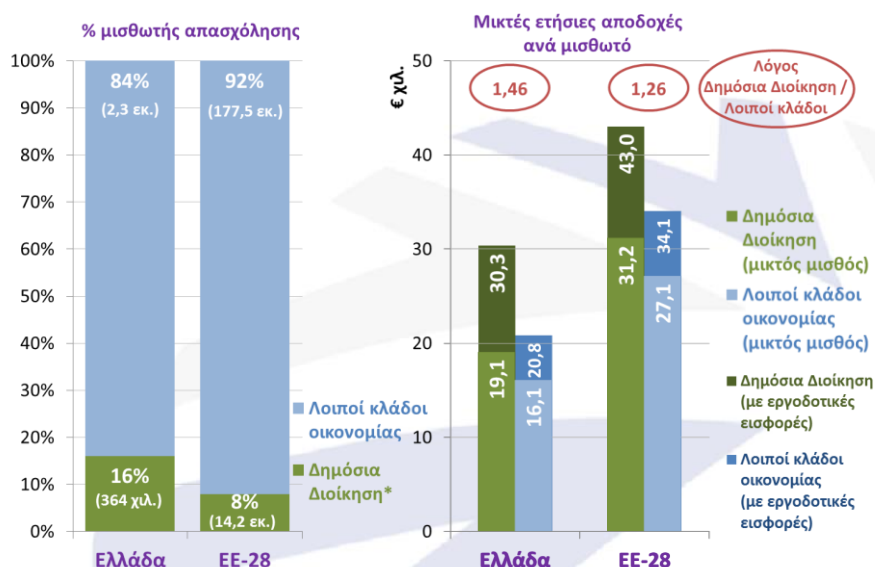
Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +302115006104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +302115006157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Το αδιέξοδο της απασχόλησης στο Δημόσιο Τομέα... Απασχόληση και αποδοχές στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2014)

* Κλάδοι που απασχολούν αμιγώς δημόσιους υπαλλήλους (Δημόσια Διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση). Δεν περιλαμβάνονται οι κλάδοι υγείας και εκπαίδευσης.

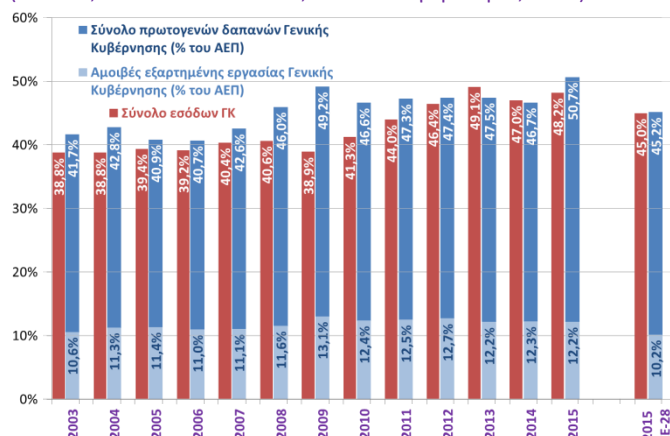
Η απασχόληση στον δημόσιο τομέα

Το ελληνικό δημόσιο διογκώθηκε υπέρμετρα από την είσοδο της χώρας στην Ευρωζώνη το 2002 και μέχρι την έλευση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης το 2007-2009. Η εξέλιξη αυτή αντιστράφηκε με την άφιξη των Μνημονίων το 2010 και μετά, αλλά μόνο μερικώς, με αποτέλεσμα η δημοσιονομική προσαρμογή της περιόδου 2010-2015 να στηριχθεί υπερβολικά στη συνεχή αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης. Αυτό συνέβη, μάλιστα, σε ένα περιβάλλον ακραίας ύφεσης, που προκλήθηκε (αλλά και προκάλεσε) από την αυξημένη φορολογική επιβάρυνση καθώς οι αυξήσεις φορολογικών συντελεστών γινόντουσαν όλο και λιγότερο αποτελεσματικές για την είσπραξη εσόδων λόγω της ύφεσης. Το 2015, τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκαν σε €84,7 δισ., έχοντας αυξηθεί κατά 9,3 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) του ΑΕΠ από το 2009 (Διάγραμμα 1), έτος δημοσιονομικού εκτροχιασμού και αποσύνθεσης του φοροεισπρακτικού μηχανισμού και έτος κορύφωσης της παγκόσμιας κρίσης. Σημειωτέον ότι ο κατήφορος στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής είχε ξεκινήσει με τα «κοινωνικά πακέτα» Σημίτη 2002-2003 και των μεγάλων έργων υποδομής της περιόδου μέσω δανεισμού, εν όψει και των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 καθώς και την αδυναμία των κυβερνήσεων από το 2004 και μετά να αντιστρέψει τη διόγκωση των ελλειμμάτων που προκαλούσαν οι αθρόες προσλήψεις στο δημόσιο. Χαρακτηριστικό γενεσιουργό στοιχείο των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης στην μετα-Ευρώ περίοδο είναι η αύξηση των δαπανών για προσωπικό, που εκτινάχθηκε από 10,6% του ΑΕΠ το 2003 σε 11,3% το 2004 και 13,1% το 2009. Παρόλη την προσαρμογή που συντελέστηκε, η δαπάνη το 2015 έχει μειωθεί οριακά στο 12,2% του ΑΕΠ, επίπεδο υψηλότερο από εκείνο του 2004 (Διάγραμμα 1). Οι απασχολούμενοι στο δημόσιο αυξήθηκαν κατά 19,1% μεταξύ 2000 και 2008, όταν στην ιδιωτική οικονομία αυξήθηκαν μόνο κατά 10,5% (Διαγράμματα 2 και 3). Κατά την περίοδο 2003-2009, στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, η απασχόληση αυξανόταν κατά 1,3% τον χρόνο ενώ οι αμοιβές των εργαζομένων κατά 2,2% τον χρόνο (Διάγραμμα 4). Στο σύνολο της οικονομίας, οι αμοιβές των απασχολούμενων αυξανόντουσαν κατά 1% τον χρόνο, στοιχείο που καταδεικνύει την αυτονομία του δημοσίου πέραν πάσης οικονομικής λογικής και πέραν των δυνατοτήτων της οικονομίας.

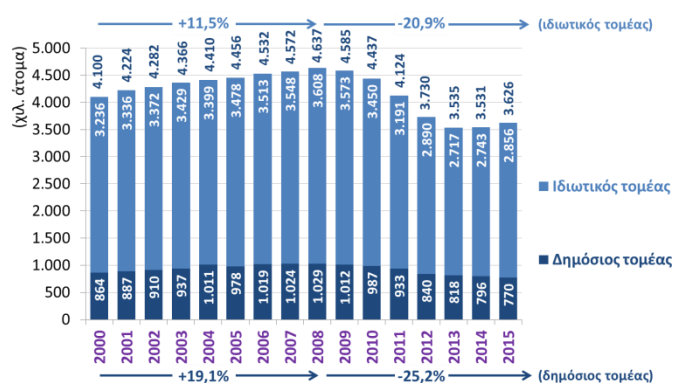
Με την εφαρμογή των Μνημονίων, από το 2010 και μέχρι σήμερα, το προσωπικό του δημοσίου τομέα έχει μειωθεί κατά -24% και ο μέσος μηνιαίος καθαρός μισθός κατά -14,6% περίπου. Στην ίδια περίοδο, οι προσλήψεις ανήλθαν σε 70 χιλ. περίπου και οι αποχωρήσεις σε 200 χιλ., κυρίως μέσω συνταξιοδότησης. Αντίθετα, στο σύνολο της οικονομίας, ο μέσος μηνιαίος καθαρός μισθός μειώθηκε κατά -17,9% και οι απασχολούμενοι κατά -20,9%, κυρίως μέσω απολύσεων. Ειδικότερα, οι απασχολούμενοι από 4.585 χιλ. το 2009 μειώθηκαν σε 3.535 χιλ. το 2013 και έκτοτε έχουν αυξηθεί (2015) σε 3.626 χιλ. (Διαγράμματα 2 και 3) ενώ οι άνεργοι από 456 χιλ. το 2009 αυξήθηκαν σε 1.328 χιλ. το 2013 και έκτοτε έχουν μειωθεί (2015) σε 1.175 χιλ. Οι μέσες καθαρές μηνιαίες αποδοχές στον δημόσιο τομέα ανέρχονται σήμερα (2015) σε €1.050, όταν στον ιδιωτικό τομέα δεν υπερβαίνουν τα €780 (Διαγράμματα 4 και 5). Το 2015 ήταν η πρώτη χρονιά όπου στον δημόσιο τομέα καταγράφηκε αύξηση κατά 1,5% (έναντι οριακής μείωσης -0,1% το 2014) ενώ η μεταβολή των μισθών στον ιδιωτικό τομέα κινήθηκε σε αρνητικό επίπεδο (-1,1%), όπως έγινε και το 2014 (-1,3%) (Διάγραμμα 6).

Από τα στοιχεία εθνικών λογαριασμών κατά κλάδο, με τα οποία μπορεί να γίνει σύγκριση της Ελλάδας με την ΕΕ-28, προκύπτει ότι στην ΕΕ-28, οι μέσες αμοιβές των εργαζομένων στον στενό δημόσιο τομέα (κλάδος δημόσιας διοίκησης, άμυνας και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης χωρίς τους κλάδους υγείας και εκπαίδευσης) είναι υψηλότερη εκείνων στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Το ίδιο, αλλά σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, συμβαίνει και στην Ελλάδα (Διάγραμμα πρώτης σελίδας). Οι αμοιβές στο δημόσιο υπερβαίνουν εκείνες του ιδιωτικού τομέα κατά 19% στην Ελλάδα και κατά 15% στην ΕΕ-28, όταν δεν λαμβάνονται υπόψη οι εργοδοτικές εισφορές (πραγματικές και τεκμαρτές ώστε να καλύπτονται τα ελλείμματα κοινωνικής ασφάλισης), δηλαδή στις μικτές αποδοχές, και κατά 46% και 26%

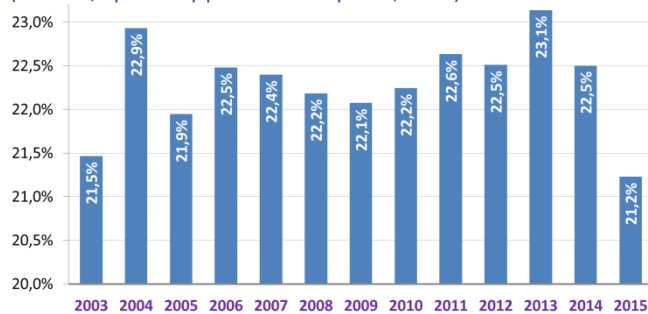
Διάγραμμα 1: Δαπάνες και Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης (ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat και AMECO, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

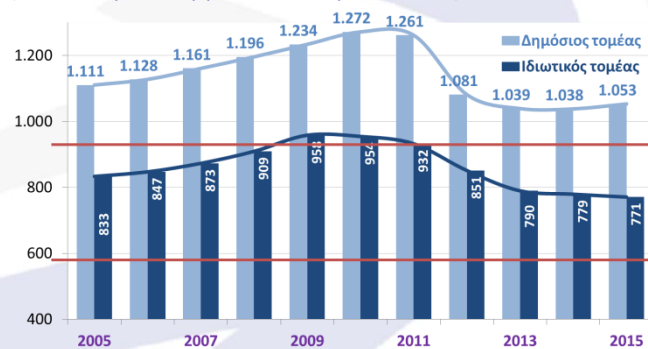
Διάγραμμα 2: Απασχόληση στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 2015)

Διάγραμμα 3: Αριθμός απασχολούμενων στον δημόσιο τομέα ως % του συνόλου των απασχολούμενων (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 2015)

Διάγραμμα 4: Μέσες καθαρές μηνιαίες αποδοχές στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα (σε €) (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 2015)

αντιστοίχως, περιλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στην απασχόληση. Στην Ελλάδα, το 16% των μισθωτών απασχολείται στον στενό δημόσιο τομέα ενώ το αντίστοιχο μερίδιο στην ΕΕ-28 είναι 8%.

Στο πλαίσιο των εφεδρικών μέτρων που προκρίνονται από τους θεσμούς ύψους €3,6 δισ. μέχρι το 2018, γίνεται αναφορά σε περικοπές της δαπάνης για αμοιβές προσωπικού στο δημόσιο. Μία ορθολογική αντιμετώπιση του θέματος θα ήταν να περικοπεί σε εύλογο χρονικό διάστημα ο μέσος μισθός στον δημόσιο τομέα έτσι ώστε οι σχέσεις μεταξύ μισθών και απασχόλησης στην Ελλάδα να μην διαφέρει από εκείνους στη μέση ευρωπαϊκή χώρα. Εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ο μέσος μικτός μισθός θα έπρεπε να μειωθεί κατά -3% ή €565 ετησίως και η μέση απασχόληση κατά -50% ή 180 χιλ. υπαλλήλους. Εναλλακτικά ο μέσος όρος μπορεί να επιτευχθεί εάν η ιδιωτική οικονομία επεκταθεί κατά 2 εκατ. απασχολούμενους! Προφανώς αυτό είναι ανέφικτο και καταδεικνύει το μέγεθος του βάρους που σηκώνει ο ιδιωτικός τομέας για την μισθοδοσία του υπερτροφικού κράτους!

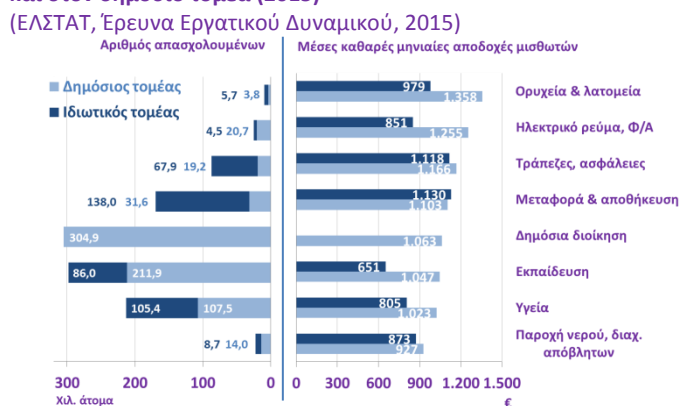
Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

Εαρινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Ελαφρά βελτιωμένες είναι οι εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ελληνική οικονομία το 2016 σε σχέση με τις χειμερινές. Ειδικότερα, η ΕΕ προβλέπει ύφεση -0,3% για το 2016 και επιστροφή σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης το 2017 (+2,7%), εφόσον αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Για την ανεργία προβλέπεται μικρή μόνο μείωση στο 24,7% το 2016 και στο 23,6% το 2017 (από 24,9% το 2015), ενώ το χρέος εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 182,8% του ΑΕΠ το 2016 και θα μειωθεί στο 178,8% το 2017 (Πίνακας 1). Ωστόσο, κατά την ΕΕ οι αβεβαιότητες εξακολουθούν να είναι μεγάλες και η πραγματοποίηση των προβλέψεων εξαρτάται κατά πολύ από την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος προσαρμογής, ενώ η ΕΕ εκτιμάει ότι μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις εξελίξεις η πιθανή αδυναμία υλοποίησης των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων και η υψηλότερη του αναμενόμενου αρνητική επίδραση του προσφυγικού ζητήματος στο εμπόριο και τον τουρισμό. Παράλληλα, η ΕΕ αναφέρει στην έκθεσή της τα πρόσθετα μέτρα για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων έως το 2018 τα οποία περιλαμβάνουν εξοικονόμηση 1% του ΑΕΠ από το ασφαλιστικό, 1% του ΑΕΠ από τη φορολογία εισοδήματος, 0,25% του ΑΕΠ από αλλαγές στον ΦΠΑ και 0,75% του ΑΕΠ από προσαρμογές στις αμοιβές στο Δημόσιο, τη φορολογία αυτοκινήτων και τους φόρους κατανάλωσης, ιδίως στην ενέργεια, τα αλκοολούχα ποτά και τον καπνό.

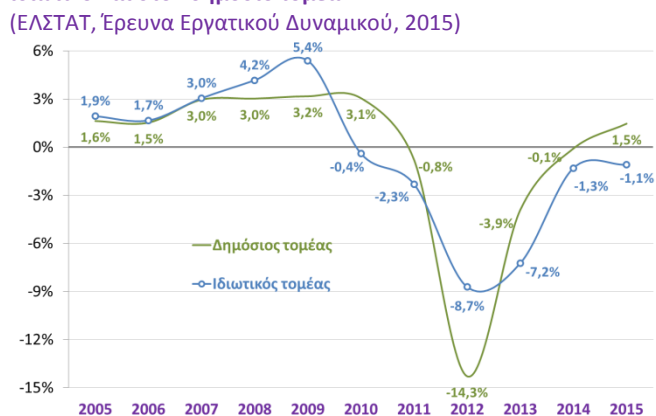
Λιανικές πωλήσεις: Υποχώρηση -6,6% σημείωσε ο όγκος των λιανικών πωλήσεων τον Φεβρουάριο του 2016, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης χωρίς την επίδραση των καυσίμων κατέγραψε πτώση -5,5%. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη μείωση που έχει καταγραφεί τα τελευταία δυο έτη με μόνη εξαίρεση τον Ιούλιο του 2015 (Διάγραμμα 7). Σε όλες τις κατηγορίες καταστημάτων οι λιανικές πωλήσεις υποχώρησαν σημαντικά, με τις μεγαλύτερες μειώσεις να καταγράφονται στα έπιπλα/ηλεκτρικά είδη/οικιακό εξοπλισμό (-11,1%) και στα βιβλία/χαρτικά/είδη δώρων (-9,8%), ενώ αντίθετα αύξησε σημείωσαν οι πωλήσεις των πολυκαταστημάτων (+9,4%). Συνολικά κατά το πρώτο 2μηνο του έτους ο γενικός δείκτης όγκου παρουσιάζει πτώση -4,2% και εξαίρουμένων των καυσίμων -2,9%.

Οικονομικό κλίμα: Οριακή βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Απρίλιο του 2016, ενώ συνεχίστηκε η επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, η οποία βρίσκεται πλέον στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 32 μηνών (Διάγραμμα 8). Η εικόνα στους βασικούς τομείς είναι μικτή, με τις επιχειρηματικές προσδοκίες να κινούνται ανοδικά στις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο, να παραμένουν αμετάβλητες στη βιομηχανία και να επιδεινώνονται σημαντικά στις κατασκευές. Ειδικότερα, στη βιομηχανία ο σχετικός δείκτης τον Απρίλιο του 2016 παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο με τον προηγούμενο μήνα (στις -7,8 μονάδες) ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της παραγωγής τους προηγούμενους μήνες αλλά και των βιβλίων παραγγελιών που αντιστάθμισαν τις χειρότερες προσδοκίες παραγωγής, ενώ περιορίστηκε το αρνητικό ισοζύγιο

Διάγραμμα 5: Μέσος μηνιαίος μισθός κατά κλάδο στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα (2015)

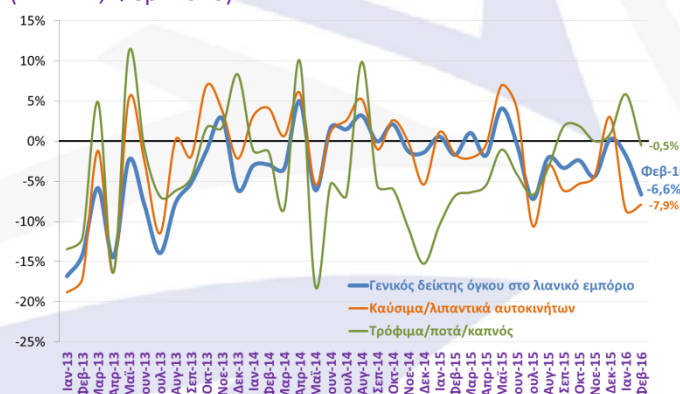
Διάγραμμα 6: Μεταβολή καθαρών μηνιαίων αποδοχών στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα

Πίνακας 1: Εαρινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECFIN, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2016)

	2015	2016	2017
Πραγματική μεταβολή ΑΕΠ (% μεταβολή)	-0,2	-0,3	2,7
Ιδιωτική κατανάλωση (% μεταβολή)	0,3	-0,4	1,8
Δημόσια κατανάλωση (% μεταβολή)	0,0	-0,5	-0,1
Συνολικές επενδύσεις (% μεταβολή)	0,7	-0,9	11,6
Απασχόληση (% μεταβολή)	1,9	0,5	2,0
Ποσοστό ανεργίας (%)	24,9	24,7	23,6
Δείκτης τιμών καταναλωτή (% μεταβολή)	-1,1	-0,3	0,6
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-0,2	0,6	1,3
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-7,2	-3,1	-1,8
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	176,9	182,8	178,8

Διάγραμμα 7: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο (ΕΛΣΤΑΤ, Φεβ. 2016)

θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων στις υπηρεσίες (-13 μονάδες από -17,3 τον προηγούμενο μήνα). Και τους δυο κλάδους οι προσδοκίες για απασχόληση βελτιώνονται ελαφρά. Στο λιανικό εμπόριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κατέγραψε βελτίωση για 8^ο συνεχόμενο μήνα παρουσιάζοντας θετικό ισοζύγιο (+5,6 μονάδες) που περιλαμβάνει και σημαντική βελτίωση στις προσδοκίες απασχόλησης, ενώ οι προσδοκίες στις κατασκευές επιδεινώθηκαν σημαντικά έπειτα από τη μικρή βελτίωση τον προηγούμενο μήνα (στις -45,9 μονάδες από -35,9). Στα νοικοκυριά η απαισιοδοξία μεγαλώνει τον Απρίλιο του 2016, με το ποσοστό αυτών που προβλέπουν επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης να ανέρχεται στο 73,8% (από 69,1% τον προηγούμενο μήνα), προφανώς ως αποτέλεσμα των συζητήσεων για τη λήψη πρόσθετων μέτρων με επιπτώσεις στο διαθέσιμο εισόδημά τους. Παράλληλα, το ποσοστό αυτών που προβλέπει επιδείνωση της γενικότερης οικονομικής κατάστασης αυξήθηκε στο 84,1% (από 79,4% τον προηγούμενο μήνα), ενώ χειροτερεύουν συνεχώς και οι προβλέψεις τους για την εξέλιξη της ανεργίας.

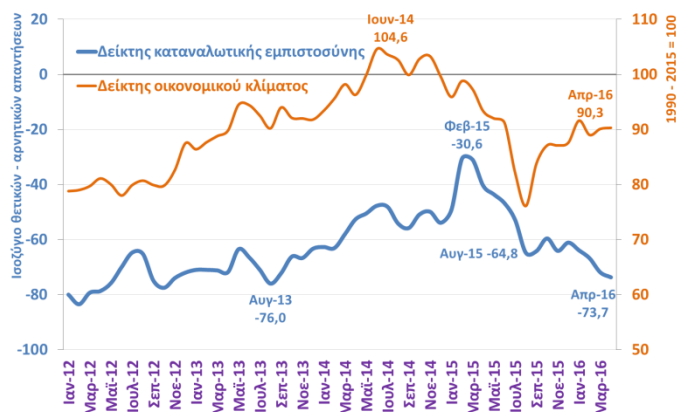
Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI): Κάτω από το επίπεδο των 50 μονάδων βρέθηκε για 3^ο συνεχόμενο μήνα ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση τον Απρίλιο του 2016, καταδεικνύοντας τις δυσκολίες στη λειτουργία του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα (Διάγραμμα 9). Σύμφωνα με τη Markit Economics, ο όγκος των εισερχόμενων νέων παραγγελιών υποχώρησε για άλλον έναν μήνα, ενώ μειώθηκαν τα επίπεδα αδιεκεραϊτών εργασιών. Ωστόσο, θετικό στοιχείο αποτελεί η σταθεροποίηση των επιπέδων παραγωγής και η αύξηση των αγορών πρώτων υλών για πρώτη φορά σε διάστημα 20 μηνών. Ακόμα πιο θετικό είναι το γεγονός ότι τον Απρίλιο αυξήθηκε η απασχόληση στην ελληνική μεταποίηση για δεύτερο συνεχόμενο μήνα.

Εισόδημα, τελική δαπάνη και ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών: Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, κατά το Δ' 3μηνο του 2015, το καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά +0,5% σε σύγκριση με το αντίστοιχο 3μηνο του 2014, ενώ η τελική καταναλωτική δαπάνη μειώθηκε κατά -1,5% και το ποσοστό της καθαρής αποταμίευσης (καθαρή αποταμίευση ως % του καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος) παρέμεινε αρνητικό (-21%). Σε ετήσια βάση προκύπτει μείωση -1,3% του καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος το 2015 σε σύγκριση με το 2014, ενώ το ποσοστό καθαρής αποταμίευσης διαμορφώθηκε στο -17% από -16,7% το 2014 (Διάγραμμα 10).

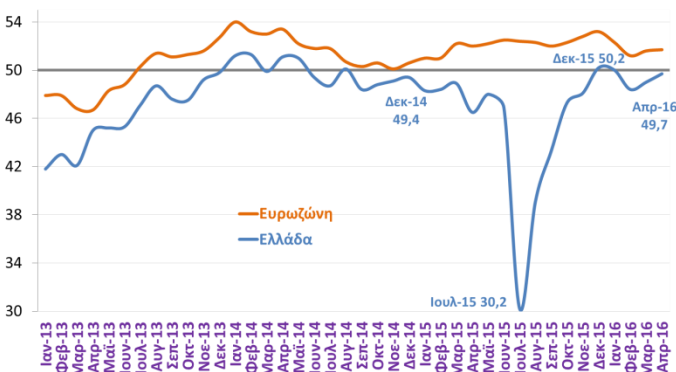
Τραπεζική χρηματοδότηση και καταθέσεις: Συνεχίζεται η εκροή των συνολικών καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών τον Μάρτιο του 2016, με το υπόλοιπο να περιορίζεται στα €121,5 δισ. από €121,7 δισ. τον προηγούμενο μήνα. Ειδικότερα, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, η εκροή οφείλεται κυρίως στην αρνητική ροή καταθέσεων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης (-€297 εκατ.), ενώ υπήρξε μια μικρή συγκράτηση στην εκροή καταθέσεων των νοικοκυριών, με τη μηνιαία καθαρή ροή να διαμορφώνεται στα -€59 εκατ. (Διάγραμμα 11). Αντίθετα, η ροή καταθέσεων των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων ήταν θετική κατά +€505 εκατ. Θετική ήταν επίσης τον Μάρτιο του 2016 η μηνιαία καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις κατά +€224 εκατ., έναντι αρνητικής καθαρής ροής -€48 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (Διάγραμμα 12).

Εκτέλεση προϋπολογισμού: Η δημοσιοποίηση των αναλυτικών στοιχείων εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού Μαρτίου 2016 δείχνει την συνέχιση της, μάλλον ήπιας, αύξησης των εσόδων από ΦΠΑ που οφείλεται στην αύξηση του το καλοκαίρι του 2015 και τη σχετική αδυναμία των εσόδων από φόρο εισοδήματος (Διάγραμμα 13), κυρίως των φυσικών προσώπων, που όμως δεν αποτελεί λόγω ανησυχίας για την ώρα καθώς παρατηρείται πριν την περίοδο κατά την οποία εισπράττεται ο κύριος όγκος του φόρου και που για την ώρα αντισταθμίζεται από τους αυξημένους φόρους περιουσίας. Σημειώνεται ότι ο ΦΠΑ εκτός καυσίμων και καπνού συνεισφέρει στην αύξηση εσόδων με €283 εκατ. στο τρίμηνο, την ώρα που τα έσοδα από ΦΠΑ καυσίμων και καπνού υποχωρούν στο διάστημα αυτό κατά €95 εκατ. σε σχέση με την περίοδο Ιαν-Μαρτίου 2015, μαζί με τα έσοδα από τον ΕΦΚ καυσίμων που υποχωρούν αντίστοιχα €51 εκατ. Από την

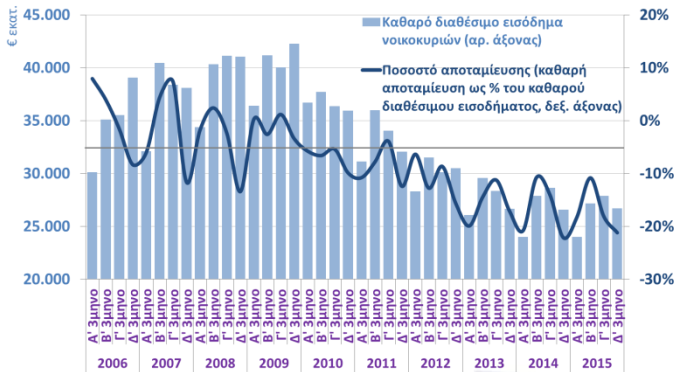
Διάγραμμα 8: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη (DG ECFIN, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απρ. 2016)

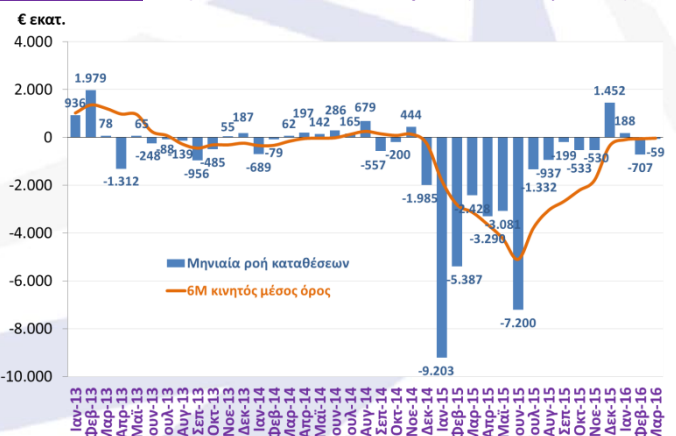
Διάγραμμα 9: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη Μεταποίηση (Markit, Απρ. 2016)

Διάγραμμα 10: Καθαρό εισόδημα και ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών (ΕΛΣΤΑΤ, Δ' 3μηνο 2015)

Διάγραμμα 11: Ροή καταθέσεων νοικοκυριών (ΤτΕ, Μαρ. 2016)

άλλη, οι δαπάνες δείχνουν μια υποχώρηση στους κωδικούς μισθών και συντάξεων του δημοσίου (Διάγραμμα 14). Η εικόνα αυτή συνοψίζει την τραγωδία της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια: Η εμμονή μη περικοπής δαπανών και αύξησης των φόρων έχει οδηγήσει σε οριακές αυξήσεις εσόδων παρά την εξοντωτική αύξηση των συντελεστών και στο τέλος εκβιάζει τις περικοπές δαπανών που αν είχαν γίνει εξαρχής θα είχαν σταθεροποιήσει τη χώρα. Παράλληλα, η αύξηση των νέων ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών των πολιτών προς το δημόσιο υποχώρησε για τέταρτο συνεχιζόμενο μήνα, και με €775 εκατ. (€881 εκατ. για φορολογικές, ασφαλιστικές και λοιπές οφειλές) κινείται πλέον σε επίπεδο που επικρατούσαν προ της επιβολής των capital controls (Διάγραμμα 15).

ΓΕΜΗ: Ανακάμπτει εκ νέου τον Απρίλιο το ισοζύγιο ίδρυσης και διαγραφής επιχειρήσεων στο ΓΕΜΗ, καθώς συνεχίζεται η υποχώρηση των διαγραφών μετά την κορύφωση τους τον Δεκέμβριο 2015 και συνεχίζει η πολύ ήπια ανάκαμψη των νέων ιδρύσεων (Διάγραμμα 16).

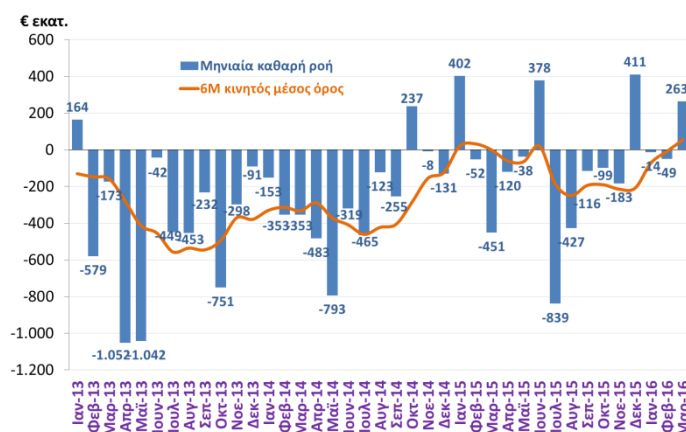
Η ανάγκη διευκόλυνσης των συναλλαγών στη μεταβίβαση ακινήτων

Η ευκολία μετατόπισης των πόρων σε πιο παραγωγικές δραστηριότητες συνδέεται άμεσα με την ικανότητα μιας οικονομίας να προσφέρει αυξημένη παραγωγικότητα και ανάπτυξη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για απασχόληση, μισθούς και ευημερία. Η ανάδειξη της σημασίας που μπορεί να έχουν τα κόστη συναλλαγών στην οργάνωση της αγοράς, των επιχειρήσεων και την κατανομή πόρων τιμήθηκε με το [βραβείο Νόμπελ το 1991](#). Οι σχετικές εμπειρικές έρευνες δείχνουν ότι η αυστηρή ρύθμιση των αγορών και η αυξημένη γραφειοκρατία, που συνηθιστούν ουσιαστικά κόστη και εμπόδια στην μετατόπιση πόρων σε πιο αποδοτικές δραστηριότητες, σχετίζονται όχι μόνο με χειρότερες οικονομικές επιδόσεις σε μακροοικονομικό επίπεδο, αλλά και με τις μικροοικονομικές γενεσιουργές αιτίες αυτής της υστέρησης. Δηλαδή, μεταξύ άλλων, μικρότερες, λιγότερο ανταγωνιστικές και δυναμικές επιχειρήσεις που σε αυξημένο βαθμό λειτουργούν σε καθεστώς ατυπίας και εκτός της επίσημης οικονομίας ([NBER Reporter 2016](#)). Το κόστος και η διαδικασία μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού αποτελεί επίσης ένα δυναμικό εμπόδιο στην πιο αποτελεσματική κατανομή των πόρων, ένα «κόστος συναλλαγής». Αυτή η διάσταση έχει αυξημένη σημασία για την Ελλάδα σήμερα, καθώς οι επιπτώσεις της 7ετούς πλέον κρίσης έχουν αποδυναμώσει οικονομικά νοικοκυριά και επιχειρήσεις που έχουν στη διάθεση τους στοιχεία ενεργητικού, των οποίων όχι μόνο οι τιμές αγοράς κινούνται πλέον σε εξευτελιστικά χαμηλές τιμές αλλά και η διάθεση αντιμετωπίζει σοβαρά κόστη, θεσμικές δυσκολίες και αβεβαιότητες. Η δυνατότητα διάθεσης στοιχείων ενεργητικού σε μια αξιοπρεπή τιμή και μέσω μιας διαδικασίας που δεν έχει υπερβολικό κόστος είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ικανότητα πολλών Ελλήνων να αποκτήσουν πρόσβαση σε μετρητό ή δανειακά κεφάλαια που θα καλύψουν υποχρεώσεις έναντι της αγοράς και του κράτους και θα τους επιτρέψουν «να γυρίσουν σελίδα».

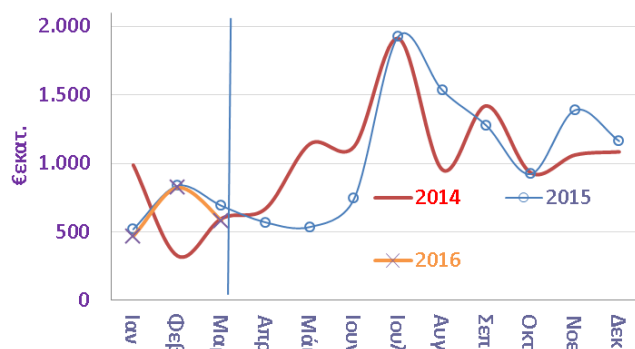
Δυστυχώς, παρόλο που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν υπάρξει βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια σε ότι αφορά τη μεταβίβαση ακινήτων, παραμένουν σημαντικά εμπόδια στη διευκόλυνση συναλλαγών ακινήτων ενώ για ορισμένα από τα οφέλη που έχουν θεσπιστεί τα τελευταία χρόνια παραμένει σημαντική αβεβαιότητα για τη χρονική διάρκεια τους.

Ειδικότερα για την αγορά ακινήτων, σειρά μελετών ([πχ VoxEu](#), [ΟΟΣΑ](#)) επιχειρηματολογούν ότι τα υψηλά κόστη συναλλαγών στην αγορά ακινήτων συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας καθώς αποθαρρύνουν τη γεωγραφική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Σχετική [μελέτη του ΟΟΣΑ](#) καταγράφει επιπλέον και την αρνητική επίπτωση μιας δυσλειτουργικής διαδικασίας εκκαθάρισης χρεοκοπίας ως παράγοντα που υπονομεύει την αποτελεσματική σύνδεση ζήτησης και προσφοράς στην αγορά εργασίας. Αν και στην Ελλάδα αυτή την περίοδο δεν ισχύει ο παραδοσιακά υψηλότατος φόρος συναλλαγών που ίσχυε για παράδειγμα το 2009 (Διάγραμμα 17), καθώς ο φόρος μεταβίβασης έχει μειωθεί στο 3% και έως το τέλος του 2016 ισχύει απαλλαγή από το φόρο υπεραξίας για όσους δεν ξεπερνούν τις 2 οικονομικές πράξεις εντός διετίας (Άρθρο 21 κώδικα φορολογίας

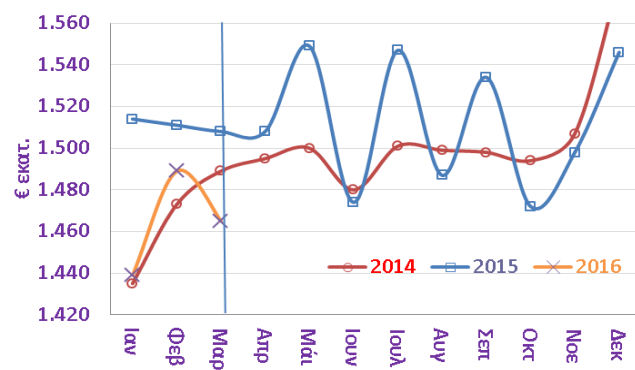
Διάγραμμα 12: Καθαρή ροή χρηματοδότησης μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (ΤτΕ, Μαρ. 2016)

Διάγραμμα 13: Έσοδα κρατικού προϋπολογισμού από φόρο εισοδήματος (Υπ.Οικ, Μαρ. 2016)

Διάγραμμα 14: Δαπάνες κεντρικής κυβέρνησης για μισθούς και συντάξεις (Υπ.Οικ, Μαρ. 2016)

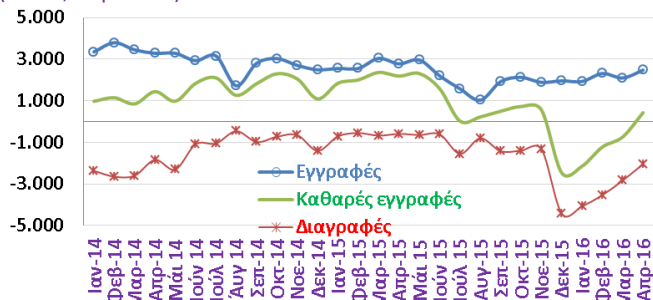
Διάγραμμα 15: Νέες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις πολιτών προς τη διοίκηση (ΓΔΕ, Μαρ. 2016)

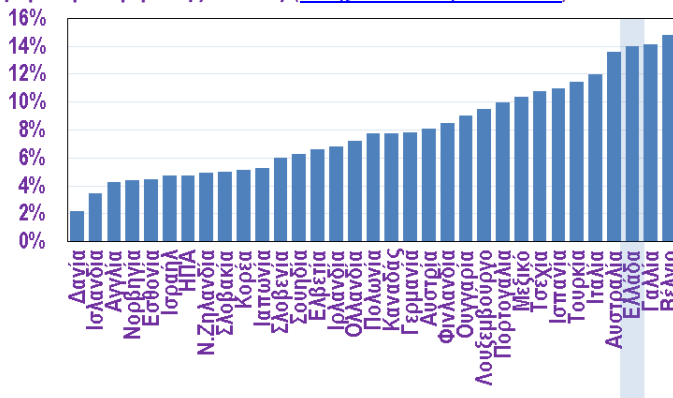
εισοδήματος - ΚΦΕ για τις ομοειδείς οικονομικές πράξεις που οδηγούν στην φορολόγηση ως επιχειρηματία). Όμως η εμπειρία του παρελθόντος δημιουργεί στην αγορά τη βεβαιότητα ότι αυτό θα αλλάξει προς το χειρότερο και ο δυνητικός αγοραστής θα αντιμετωπίσει ένα πολύ πιο εχθρικό φορολογικό πλαίσιο όταν έρθει η ώρα της μεταπώλησης. Η βεβαιότητα αυτή ενισχύει την επίπτωση της παράλογης φορολόγησης κατοχής ακινήτων στην κατεύθυνση εκμηδένισης των θετικών επιπτώσεων που κανονικά θα είχε αυτό το θετικό πλαίσιο στις συναλλαγές, ειδικά αν γινόταν εξορθολογισμός του άρθρου 21 του ΚΦΕ. Οι ασάφειες και δυσλειτουργίες ως προς την εφαρμογή του άρθρου αυτού ουσιαστικά ακυρώνουν την ευνοϊκή αναβολή ισχύος του φόρου υπεραξίας (που ισχύει μέχρι το τέλος του 2016) για πολλούς ιδιώτες. Ενδεικτικά, αν κάποιος έχει ένα οικόπεδο, αυτό απαλλοτριωθεί και ως αντάλλαγμα πάρει δύο μικρότερα και τα πουλήσει, έχει κάνει πέντε ομοειδείς πράξεις: την εκχώρηση του απαλλοτριωμένου, την απόκτηση των δύο νέων και τις δύο πωλήσεις, άρα είναι επιτηδευματίας και φορολογείται με τον σχετικό συντελεστή εισοδήματος και όχι τον ανενεργό για την ώρα φόρο υπεραξίας. Εναλλακτικά, αν έχει πουλήσει κάποιος δυο μερίδια 5% αγροτεμαχίων αξίας και τα δύο €1.000 στο χωριό, στα πλαίσια εκκαθάρισης ιδιοκτησιακών εκκρεμοτήτων μιας οικογενειακής κληρονομιάς, αυτό επηρεάζει τη φορολόγηση της πώλησης ενός κτιρίου γραφείων μεγάλης αξίας (τουλάχιστον, σε ότι αφορά την αντικειμενική αξία ...) που μπορεί να έχει επίσης κληρονομήσει.

Όλα τα παραπάνω δεν τραυματίζουν μόνο την αγορά, καταδικάζοντας την σε ένα τέλμα απραξίας. Πλήττουν και τα έσοδα του κράτους. Έτσι, οι άστοχες πολιτικές στην αγορά ακινήτων (φορολογία στην κατοχή και τις μεταβιβάσεις καθώς και πολύπλοκες και για μεγάλα διαστήματα προβληματικές στην πράξη διαδικασίες, από το ενεργειακό πιστοποιητικό έως τη ρύθμιση αυθαιρέτων και τον φόρο υπεραξίας) έχουν οδηγήσει τη μεταβίβαση ακινήτου στην Ελλάδα να είναι η πιο δύσκολη διαδικασία στην Ε.Ε. (Διάγραμμα 18). Η εικόνα αυτή διαμορφώνεται καθώς την ώρα που για χρόνια δρομολογείται η ίδρυση του κτηματολογίου παραμένει παράλληλα και η λειτουργία των υποθηκοφυλακείων. Η εισαγωγή του ενεργειακού ελέγχου επίσης συνοδεύτηκε από σημαντικές δυσλειτουργίες και αβεβαιότητες, οι οποίες κατά περιλάμβαναν την αναθεώρηση της διαδικασίας πιστοποίησης των ενεργειακών επιθεωρητών με τη μείωση του αριθμού τους και τη διεύρυνση της απαιτησης χρήσης των πιστοποιητικών ακόμα και σε μειώσεις ενοικίου, θέματα που τελικά διευθετήθηκαν αλλά που δημιούργησαν για άλλη μια φορά αναίτια αναταραχή στην αγορά. Επιπλέον, η εφαρμογή του Ν4014/11 αντιμετώπισε πολλά πρακτικά προβλήματα, ορισμένα εκ των οποίων παραμένουν και σήμερα (έτσι παρόλο που έχουν επιλυθεί πολλά από τα αρχικά προβλήματα που εμπόδιζαν πολλές μεταβιβάσεις, ο νόμος συνεχίζει να αποτελεί ακόμα εμπόδιο για παράδειγμα στην αξιοποίηση ερειπωμένων ακινήτων με πολεοδομικές αποκλίσεις ή σσνος σημασίας αλλά με πολλούς ασυντόνιστους μικροϊδιοκτήτες). Όλα αυτά, μαζί, έχουν οδηγήσει στην κατάρρευση των κρατικών εσόδων από μεταβιβάσεις ακινήτων (Διάγραμμα 19) πολύ ταχύτερα από τη μείωση των αξιών, εξέλιξη που καταγράφει τον εκμηδενισμό των συναλλαγών. Μάλιστα, η απώλεια εσόδων από το φόρο μεταβίβασης ακινήτων σε σχέση με την προ κρίσης εποχής πλέον ξεπερνάει τα περίπου €600 εκατ. που εισπράττει το κράτος από τον – συχνά παράλογα υψηλό και άσχετο ως προς τη δυνατότητα αξιοποίησης μιας ακίνητης περιουσίας, συμπληρωματικό φόρο του ΕΝΦΙΑ. Μάλιστα, ο τελευταίος, μέσω του μεγάλου ύψους που μπορεί να έχει σε μεμονωμένους ιδιοκτήτες και της αβεβαιότητας που διαχρονικά επικρατεί γύρω από το ύψος του, συμβάλλει δυσανάλογα στη συγκράτηση των τιμών όλων των ακινήτων σε χαμηλά επίπεδα και την αποθάρρυνση δυνητικών αγοραστών, Ελλήνων και μη. Ο εξορθολογισμός στην κατεύθυνση της μείωσης των φορολογικών υπερβολών και τη διαμόρφωση μιας προβλεψιμότητας για τα φορολογικά βάρη των ιδιοκτητών είναι κρίσιμος παράγοντας για την ανάκαμψη της αγοράς και κατά προέκταση των κρατικών εσόδων που δεν εξαρτώνται από την υπερφορολόγηση μιας ακίνητης περιουσίας μειούμενης αξίας.

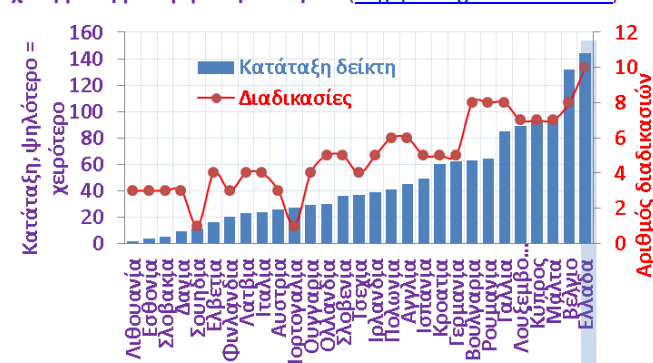
Διάγραμμα 16: Ιδρύσεις και διαγραφές επιχειρήσεων (ΓΕΜΗ, Απρ. 2016)

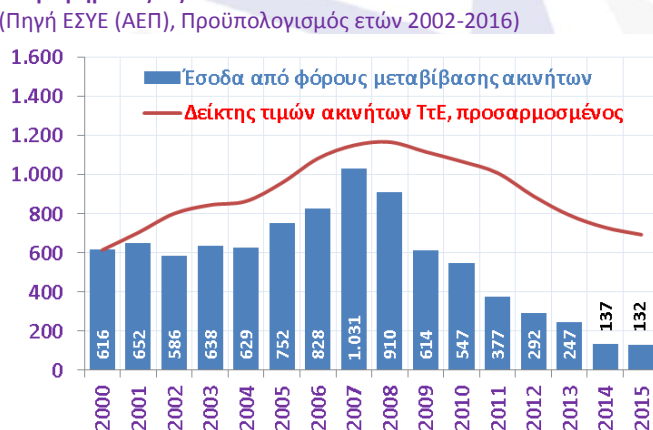
Διάγραμμα 17: Η παράδοση υψηλών φόρων μεταβίβασης στην αγορά ακινήτων (σημ: υπό την αίση του Άρ.21 ΚΦΕ δεν ισχύει όσο διαρκεί η αναβολή φόρου υπεραξίας και η διατήρηση του φόρου μεταβίβασης στο 3%) (Στοιχεία ΟΟΣΑ για το 2009)

Διάγραμμα 18: Κατάταξη χώρας στο Doing Business 2016 σε σχέση με τη μεταβίβαση ακινήτου (Πηγή Doing Business 2016)

Διάγραμμα 19: Έσοδα κατά οικονομικό έτος από μεταβιβάσεις οικοδομών και οικοπέδων, τέλος Ν3427/05 και φόρο υπερτιμήματος ως % του ΑΕΠ (Πηγή ΕΣΥΕ (ΑΕΠ), Προϋπολογισμός ετών 2002-2016)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:

